

CULTURA ÎN STRUCTURILE INFO-DOCUMENTARE: ABORDĂRI ETIMOLOGICE ȘI ȘTIINȚIFICE

Tatiana COȘERIU,

director adjunct al BM „B.P. Hasdeu”

Structurile info-documentare, prin serviciile lor, contribuie, la buna funcționare a societății, a comunității, asigură accesul la informații, libertatea intelectuală, promovează diversitatea culturală, răspunde la cerințele individuale ale utilizatorilor, constituie un mediu de învățare permanentă și comunicare. Dinamismul schimbărilor generate de Societatea cunoașterii au un mare impact asupra eficienței și evoluției instituțiilor competitive și flexibile. Viața instituției este modelată și menținută printr-o multitudine de valori, reguli, roluri și relații de comunicare, ceea ce și constituie, de fapt, cultura.

Fenomenul cultural este cercetat intens în ultimele decenii de o serie de discipline sociale și umane. Teoreticienii vorbesc despre puterea culturală a unei societăți, instituții înțelegând prin aceasta ansamblul activităților care vizează cunoașterea și comunicarea, creația valorilor, educația și învățarea noilor coduri deontologice, procesarea informațiilor și formarea deprinderilor de a le utiliza. În Societatea comunicațională, marcată de extinderea globalizării informațiilor, potențialul cultural al unei instituții dobândește o relevanță deosebită, fiind un suport incontestabil pentru inovații, provocări și schimbări.

Cercetările și abordările conceptuale ale noțiunii de *cultură* se caracterizează prin complexitate datorită diversității lumii culturale, ipostazei multilaterale și

evoluției de două mii de ani. Definirea conținutului rămîne a fi încă dificilă. Astfel, A. Kreber și K. Klakhon au remarcat că în anii 1871-1917 au fost formulate șapte definiții ale culturii, iar în următorii 30 de ani în circuitul științific au apărut încă alte 157 definiții. Mai târziu, A. Moli în studiul *Socio-dinamica culturii* (1968) enumără încă 250, iar V. Halilov menționează 600 de semnificații. Aprecierile actuale enumără circa 1 000 de definiții ale noțiunii de cultură.

Pentru a explica mai bine acest termen vom studia totalitatea abordărilor începînd de la forma ei inițială, caracterizînd echitabil cauzele evoluției. Aceasta este un temei pentru a susține ideea că modelele culturale se produc de la o anumită percepție, semnificație, misiune atribuite culturii. Omul percepe cultura în forma unor structuri inteligibile, care se pot cunoaște, învăța, transmite. Din acest punct de vedere, cultura este considerată ca un produs al activității omului, cunoașterea realului prin structuri interpretative. Ca rezultat sunt realizările de natură științifică, tehnică ca o formă de aplicabilitate a culturii la o realitate contextuală, socială, politică, materială, spirituală.

Inițial, noțiunea *cultură* este aplicată cu sens de cultivare, îngrijire, creștere a plantelor nobile, a animalelor de rasă, avînd o corelație cu verbul latin *colo, colere*. Latinesul *cultus, a, um* (cult religios, închinare adusă zeilor) definește dezvoltarea

tarea minții omenești, cultivarea sentimentelor și a cugetărilor religioase. Politicianul, oratorul și filozoful roman *Marcus Tullius Cicero* (106-43 î.Cr.) utilizează acest termen în *Disertații tusculane*. Mult mai târziu, fizicianul german *V. Wundt* (1832-1920) a preluat de la verbul *colere* și a introdus semnificația de grijă îndreptată spre îmbunătățirea vieții. În vocabular pătrunde și termenul *cultus agri* ceea ce înseamnă agricultura.

Omul trăiește prezența unui canon cultural specific comunității de la care trebuie să învețe. Natura, mediul influențează cognitiv și afectiv tendința de schimbare. *Cicero* disemina noțiunea *cultură* cu semnificații de dezvoltare, creștere. Reflecțiile lui filozofice au produs teze valoroase: „Omul în măsura egală este și creator al culturii, și creatura lui”, „În om trebuie cu o deosebită atenție de cultivat, crescut ceea ce este predispoziție naturală pentru el, ce este cel mai natural pentru el”. Cultura ca un concept general creează un efect asupra realității înconjurătoare, perfectînd calea omului spre acțiune. Gînditorii Renașterii *T. Moore* și *F. Bacon* au împărtășit sensul culturii după *Cicero*, acordîndu-i semnificația de continuitate, dezvoltare a valorilor intelectuale și spirituale.

Originile culturii sunt manifestate în doctrinele social-politice, filozofice și morale ale gînditorilor chinezi, indieni, evrei, greci care promovează concepțiile despre lume și viață.

Lucrările lui *Platon* și *Aristotel* vizează cultura sub aspectul conducerii corecte. În epoca medievală comentează termenul integrînd teorii religioase și filozofice.

Ideea culturii este reflectată în textele funerare din antichitate, care exprimau credința în nemurirea sufletului. În aceste scrieri nu este menționat termenul *cultură*, dar formele expuse reprezintă

tă norme ale culturii din acele timpuri.

O altă abordare obține termenul în Evul Mediu. Promovarea religiei creștine modifică conceptele lui *Cicero*. Cultura este înțeleasă ca *cult*, ca închinare, ca venerație.

Feudalismul scoate în evidență procesul de educație, dezvoltarea științelor, redescoperirea valorilor clasice, preocuparea intelectuală. În perioada Renașterii, ca impact al valorificării culturii, sunt puse în evidență principiile formării omului universal (*homo universale*) educat și învățat multilateral în armonie cu natura.

Fondatorul școlii evolutive *E. Taylor* formulează științific *cultura sau civilizația în sensul larg al etnografiei care se compune din cunoștințe, credințe, artă, morală, obiceiuri asimilate de om ca membru al societății*. Această consemnare reflectă concepția despre om și cultură, enumerînd elementele caracteristice.

Herbard Spencer interpretează cultura și societatea ca un tot întreg, iar filozoful *Oswald Spengler* – ca pe o manifestare externă a formației interne a spiritului unui sau altui popor care are ciclul său de viață.

Cercetătorul american *M. Herskovits* consideră că fiecare popor creează cultura sa proprie. Ca punct de referință au fost luate diferența sistemelor de valori. *S. Freud* aduce o contribuție deosebită, specificînd omul ca o direcție prioritară de cercetare a culturii. La psihoterapeutul austriac, cultura se manifestă ca o totalitate de norme și interziceri cu care omul se confruntă. În valoare sunt puse categoriile: particularitățile, stereotipurile personalității și mediul, interesele sociale.

Modelul de cucerire a lumii prin prisma spirituală, intelectuală și socială sunt tratate în concepțiile lui *Lesley White*. Autorul evidențiază patru subsisteme ale culturii:

1. *cultura socială* – relațiile între oameni, sistemul social, politic, familial;

2. *cultura tehnologică* – mijloacele de existență, mijloacele de apărare;

3. *cultura ideologică* – credințele, ideile, cunoștințele;

4. *cultura comportamentală* – comportament individual și colectiv.

Cercetările lui M. Ușakov abordează cultura ca:

1. *sistem de relații* – include mai multe subsisteme și relații utilizate de grupuri sociale sau de societate în scopul determinării comportamentului în diferite condiții;

2. *sistem de reprezentări* – valori, reguli, obiceiuri, credințe, coduri, cunoștințe etc. cunoscute și aplicate de membrii societății;

3. *sistem comunitar*;

4. *sistem structural* – comportamentul într-un mod decent.

Cărturarii Miron Costin, Dimitrie Cantemir expun în scrierile lor povestiri moralizatoare, tălmăciri ale simbolurilor axate pe conducere. Filozofia culturii și teoria valorilor au fost puse în evidență de Tudor Vianu⁶. În lucrările *Trilogia culturii*, *Trilogia cunoașterii* și *Trilogia valorilor* L. Blaga și-a expus pozițiile sale despre responsabilitatea metafizică a culturii, contribuirea artei la precizarea unei matrice intelectuale, la resemnificarea marilor corelații categoriale.

Mircea Eliade a studiat istoria religiilor, credințelor adoptând metoda hermeneutică. În urma cercetărilor s-a determinat că modul de viață al unui popor este reflectat în relațiile sociale și în valorile culturale.⁷ Lucian Blaga, caracterizând spiritul cultural al poporului

nostru, a accentuat rolul tradițiilor și obiceiurilor și influența lor asupra modului de gândire⁸.

Diversitatea și complexitatea concepțiilor demonstrează încă o dată multidimensionalitatea fenomenului cultural. Astfel, *cultura se concepe ca rezultat al tendinței și capacității omului de a-și marca în mod deosebit mediul de viață* (savantul francez Claude Levi-Strauss), *o direcție prin care omul își dezvoltă predispozițiile sale* (gînditorul spaniol Jose Ortega y Gasset), *universul simbolic în care omul își realizează activitatea* (filozoful german E. Cassirer), *cîmp informațional al societății, crearea omului, sistemul mijloacelor și rezultatelor activității umane determinate istoric* (L. Kruglova) etc.

Bronislaw Malinowski caracterizează cultura ca *un ansamblu care cuprinde uneltele și bunurile de consum, regulamentele ale diverselor grupuri sociale, idei, credințe, obiceiuri*. Autorul structurează funcțional premisele fundamentale ale culturii:

1. dimensiunea biologică a omului;
2. capacitatea de organizare a omului;
3. predispoziția omului modern de a instituționaliza proiectele sale dezvoltînd relațiile interumane.

Prin prisma managementului, Vasile Zecheru⁹ definește cultura ca:

1. produs specific al instituției culturale;
2. proces avînd ca finalitate realizarea de valori culturale, spirituale și circulația lor în societate;
3. factor de mediu determinant pentru instituții în general și pentru management în special;
4. sistem alcătuit dintr-o rețea de

⁶ Vianu, Tudor. *Introducere în teoria valorilor*. - București: Albatros, 1997.

⁷ Eliade, Mircea. *Istoria credințelor și a ideilor religioase*. - București: Humanitas, 1994.

⁸ Blaga, Lucian. *Spațiul mioritic. Trilogia culturii*. - București: Humanitas, 1994.

⁹ Zecheru, Vasile. *Management în cultură*. - București: Litera Internațional, 2002.

instituții specializate care au în vizor creația și circulația valorilor culturale.

Cele expuse anterior confirmă că abordările, relatările sunt sumare și nu reflectă esența de bază. Ca rezultat, tragem următoarele concluzii:

- cultura este expresia civilizației materiale și spirituale a poporului;
- cultura este acceptată ca o totalitate de cunoștințe obținute și modul de utilizare a lor;
- cultura este o sesizare care există în societate, instituție, grup, individ;
- cultura cuprinde atât aspectul material (tehnică, mijloace de comunicare, bunuri materiale), cât și cel spiritual (literatură, artă, educație, moralitate);
- cultura are charismă datorită

particularităților sale istorice, geografice și filozofice;

- cultura este o parte indispensabilă a ființei umane;
  - cultura este un sistem de valori și norme comune pentru un grup de oameni;
  - cultura este dezvoltarea spirituală a omului prin intermediul cunoștințelor;
  - cultura este creată de indivizi și are efect asupra indivizilor¹⁰.
- Cultura devine astăzi un spațiu de rezonanță al schimbării la toate nivelurile sistemului social, inclusiv în structurile info-documentare. Această particularitate se întemeiază pe caracteristicile secolului nostru – „multicomunicare”, „tehnocultură”, „transcultură generalizată”.¹¹

UTILIZATORUL BIBLIOTECII PUBLICE ÎNTR-UN DEZIDERAT ȘI REALITATE

ing. Doina-Lili BĂLCĂNAȘU,
prof. Dana PUȘCAȘU,
bibliotecari, Onești-Bacău

Utilizator este orice persoană care utilizează resursele sau serviciile unei biblioteci. El a fost numit cititor, beneficiar, client, consumator de informație sau public. La bibliotecă l-a adus nevoia de informații. Aici intră într-un proces de formare, care constă în orice efort sau program care va ghida și instrui utilizatorii actuali și potențiali, în mod individual sau colectiv, cu scopul de a facilita recunoașterea propriilor nevoi de informații, formularea acestor nevoi, utilizarea eficientă a serviciilor de informare,

precum și evaluarea acestor servicii.

Biblioteca Municipală „Radu Rosetti” din Onești, jud. Bacău, din anul 2001 are privilegiul să-și desfășoare activitatea într-un sediu nou, modern, conceput doar pentru acest rol. Clădirea este prevăzută cu trei nivele: subsol, parter și etaj. La parter funcționează secțiunile de împrumut la domiciliu pentru adulți și copii. Holul multifuncțional asigură accesul publicului pe orizontală și pe verticală. Construcția este prevăzută cu o curte interioară ce străbate pe verticală toate

¹⁰ Patrașcu, Dumitru; Rotaru, Tudor. *Cultura managerială a profesorului: Teoria și metodologia formării*. – Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2006.

¹¹ Mișcol, Oltea. *Cultură și comunicare*. – București: OSCAR PRINT, 2000.